

Dit antwoordendossier vormt een eenheid met de het vragendossier. De vragen zijn ingedeeld in categorieën en voorzien van een volgnummer. Het volgnummer van de vragen ziet u voor de tekst in de kantlijn.

1.0 Algemeen.

De beantwoording van de vragen en opmerkingen is verzorgd door de gebouwencommissie en het pastorale team. Zo zijn de antwoorden die de pastorale onderwerpen betreffen ook mede door het pastorale team geformuleerd. De overige antwoorden zijn door de leden van de gebouwencommissie gezamenlijk opgesteld.

Het vitaliteitsmodel is samengesteld door de gebouwencommissie als onderdeel van het communicatieplan. Dit plan is voorgelegd aan het Parochiebestuur H.MSDZ en de leden van de PKC's. Waar nodig zijn er onderdelen aangepast, waarna het bestuur zijn goedkeuring eraan kon verlenen.

In het vitaliteitsmodel is uitgegaan van de jaarrekeningen 2011. Deze cijfers zijn goedgekeurd door de individuele (voormalige) besturen van de parochiekernen. Gedurende het proces is gebleken dat nog overleg met de PKC's nodig was. U kunt hierbij denken aan bv. de verwerking van de exploitatiegegevens en reserves m.b.t eigen begraafplaatsen, het wel of niet waarderen van de gebouwen en landerijen volgens de voorschriften van het bisdom enz.

Het advies wat door de gebouwencommissie en het pastorale team is uitgebracht heeft tot doel de besluitvorming zo veel als mogelijk transparant te laten zijn. Het is evident dat voor sommige parochiekernen het advies overgekomen is als een koude douche. Het heeft daarom aanleiding gegeven tot reacties en vragen.

Tegelijkertijd heeft het parochiebestuur de PKC's, als reactie op het uitgebrachte advies, in overweging gegeven een actieplan op te stellen, dat vóór de definitieve besluitvorming door het parochiebestuur in het najaar 2014 meegenomen kan worden.

De schok is wellicht voor velen groot, maar dat neemt niet weg dat naar de mening van de gebouwencommissie en het pastorale team het nemen van verregaande besluiten noodzakelijk is. We wijzen u erop dat er in het verleden in het Kaski-rapport al voorstellen tot sluiting zijn gedaan. Die voorstellen zijn toen niet overgenomen. De situatie is na die tijd in vele opzichten alleen maar veel slechter geworden.

Uit de vele reacties valt op te maken dat vragenstellers vinden dat er eigenlijk nog veel meer facetten in de beoordeling betrokken moeten worden, zoals de cultuurhistorische waarde van een gebouw en de alternatieve mogelijkheden. In deze fase van het onderzoek was het niet mogelijk te kijken naar alternatieve mogelijkheden. Het viel buiten de opdracht van de commissie.

In gesprekken met verschillende PKC's zijn alternatieve mogelijkheden, zo nodig, aan de orde geweest.

De cultuurhistorische waarde is niet in geld uit te drukken. In het advies kon die ook geen grote rol spelen. Het kunstbezit is moeilijk op reële waarde te schatten. Het Bisdom doet dat overigens zelf ook niet. Cultuurschatten leveren in de zin van exploitatie niets op, in de regel kost "kunst" alleen maar geld. Dit is een trieste conclusie, die de realiteit ons gebied te hanteren.

Van groot belang is dat we moeten voorkomen dat de volgende generatie gelovigen met een ondragelijk financiële last wordt opgezaald.

Reden om stevig in te grijpen is nu meer dan ooit noodzakelijk.

Het is uiteindelijk de bisschop die zelfstandig de beslissing neemt over het besluit dat het Parochiebestuur HMSdZ in het najaar 2014 neemt en als advies naar de bisschop gaat..

- 1.01** *Hulst P.van Aart Is er rekening gehouden met keuken en vergaderkamer ?*
 Neen. Op dit moment is dat nog niet van toepassing. In het vitaliteitsmodel is gekeken naar pastorale- en financiële vitaliteit.
- 1.02** *Graauw PKC Hoe zijn de niet-gebouwafhankelijke parameters gewogen?*
 Andere parameters dan de financiële zijn moeilijk in een rekenmodel te vatten. Zaken als het aantal vrijwilligers, dopelingen enz. zijn meegeteld in het uiteindelijke advies. De pastorale vitaliteit is door het pastorale team beoordeeld.
- 1.03** *Lamsw. PKC Is het niet te vroeg om kerken te sluiten ivm de generatiekloof*
 Het sluiten van kerkgebouwen is niet generatiegebonden, maar door omstandigheden gedwongen. Het is onverantwoord een niet te dragen last neer te leggen bij de volgende generatie.
- 1.04** *Lamsw. PKC Kerk is een monument?*
 Of een kerkgebouw een monument is, heeft op geen enkele moment in de beoordeling meegespeeld. Wanneer een gebouw geen monument is, is in de berekening geen Brim-subsidie opgenomen.
- 1.05** *Gebouwencl. Aanpassen definitie kapelfunctie*
1.05 *Stoppeldijk PKC? Een kapelfunctie is te miniem. Waarom niet 1x pm een eucharistie*
 In het advies is sprake van Parochiekerk en Kapel. Het is beter om te spreken over Hoofd- en bijkerk. Dat is overigens een mening die door de paters Maristen gedeeld wordt. Het bisdom gaat uit van de Parochiekerk waar de Eucharistie gehouden kan worden en de Kapel waar op andere tijden de overige geloofsuitingen kunnen plaatsvinden. In het advies is er van uitgegaan dat de functies van Parochiekerk en Kapel gelijkwaardig zijn, mits er voldoende voorgangers zijn.

2. Fusie

Bepaalde reacties betreffen specifiek onduidelijkheid en vraagtekens bij het fusiedocument. Zo zijn de geormerkte gelden voor elke kern voor een periode van 10 jaar vanaf de fusiedatum voor de beoogde projecten vastgelegd. Het kan niet de bedoeling zijn deze gelden verder in te zetten als het desbetreffende project is/wordt beëindigd.

De bedragen liggen weliswaar vast voor de beoogde projecten, maar in noodgevallen moeten deze gelden inzetbaar zijn voor onderhoud van het kerkgebouw. In het fusiedocument is aangegeven dat het kerkgebouw duurzaam dient te worden onderhouden. Indien een kerkgebouw noodzakelijkwijs moet worden gesloten kunnen de resterende gelden gebruikt worden om enerzijds het cluster te ondersteunen of anderzijds na een besluit van het parochiebestuur, de parochie als geheel te ondersteunen. Uiteraard zullen de kosten voor eventuele sloop of het opzetten van een alternatief plan in mindering worden gebracht op de beschikbare middelen.

In het fusiedocument is tevens vastgelegd dat de parochiekern ook na de fusie (duurzaam) de eigen broek moet kunnen ophouden. Van solidariteit kan op voorhand geen sprake zijn.

Alle kernen hebben bij de fusie een positief eigen vermogen ingebracht. 70% van het vermogen is geormerkt voor de eigen parochiekern en 30% is "als het ware" ter beschikking van de gehele parochiegemeenschap gesteld.

- 2.01** *Kloosterzande*   *PKC*   *Beschikbaar stellen van gelden voor een multifunctionele kerk*
 Parochiegelden kunnen worden ingezet voor de reorganisatie, maar ook voor de verdere uitbouw tot een multifunctionele, op de toekomst gerichte Parochiekerk of kapel.
- 2.03** *St.Janst/Heikant*   *PKC*   *Intentie samenwerking binnen de cluster*
 Samenwerking binnen een cluster wordt toegejuicht. Het beschikbare eigen vermogen kan voor het totale cluster worden ingezet. Rekening dient gehouden te worden met de afwikkelingskosten van de te sluiten kerkgebouw(en) binnen het cluster.
- 2.04** *St.Janst/Heikant*   *PKC*   *Zorgen over onderhoudslast basiliek 2e fase Hulst*
 Die zorgen zijn terecht. De onderhoudslast gaat steeds zwaarder drukken op de exploitatie. De onderhoudsstaat van de Basiliek is op dit moment volgens het laatste rapport van de monumentenwacht uitstekend. Voor de periode 2015-2020 is onlangs een onderhoudssubsidie van ruim € 171.000 toegekend.
- 2.05** *Graauw*   *PKC*   *Geormerkte gelden voor vaste projecten*
2.06 *Graauw*   *PKC*   *Beroepen op parochiële solidariteit, groter geheel*
 De geormerkte gelden, vastgelegd in het fusiedocument, kunnen gedurende 10 jaar ingezet worden voor de beoogde projecten binnen de PKC. Hier kan dus geen gebruik gemaakt worden van geormerkte gelden van de overige PKC's. Als er sprake is van solidariteit geldt dit niet voor de besteding van de geormerkte gelden.

3. Bestuur

Onder het hoofdstuk bestuur vallen in principe alle zaken, maar in dit geval betreft het vragen van algemene aard aangaande het gevolgde proces. Dit proces is na de fusie tot één parochie geleidelijk tot stand gekomen, nadat daartoe door het bestuur een gebouwencommissie ingesteld was. Bij de samenstelling is gezocht naar een evenwichtige verdeling van de leden over de 5 clusters, aangevuld met een vertegenwoordiger van het bestuur. Iedere cluster kon daartoe kandidaten aandragen, die hun werk met veel inzet hebben verricht, zonder daarvoor een vergoeding te krijgen.

Alle stappen zijn met het bestuur besproken en goedgekeurd, inclusief het gebruikte vitaliteitsmodel en het communicatieplan. Dat laatste omvatte naast regelmatige rapportage in de Kerkkoerier ook een paar openbare zittingen, die voor alle belangstellenden toegankelijk waren. Ook is gesproken met de betreffende Gemeentebesturen en de dorpsraden in de gemeente Hulst.

De pers is op de hoogte gehouden via een centraal aanspreekpunt. Via de Kerkkoerier is de parochianen tweemaal gevraagd naar hun houding t.a.v. sluiting van de kerk in hun dorp; helaas was de respons daarop te laag om daaraan consequenties te kunnen verbinden. Verder konden alle belangstellenden met de leden van hun PKC van gedachten wisselen over de gang van zaken. Ook is met alle PKC's na invulling van de gevraagde gegevens betreffende financiën en vitaliteit nog één op één overleg gevoerd om eventuele onduidelijkheden weg te nemen. Voor de inbreng van het pastorale team wordt verwezen naar de betreffende paragraaf.

Er zijn tot nu toe geen besluiten genomen. Wat voorligt is een advies van de gebouwencommissie en het PT aan het bestuur, dat hierin nog geen standpunt heeft ingenomen. De bal ligt nu bij de parochiekernen, die het niet met het advies eens zijn. Zij krijgen de gelegenheid aan te tonen dat hun vitaliteit en/of hun financiële draagkracht van dien aard is dat het advies kan worden heroverwogen.

Hiervoor dient een gedegen actieplan te worden opgesteld, waarin aan een aantal voorwaarden dient te worden voldaan.

Daarbij kan een proefperiode worden ingelast, waarin aan een aantal voorwaarden dient te worden voldaan. Het verdient sterk de voorkeur wanneer men aan kan tonen als cluster voor een kerkgebouw te willen gaan. Overigens is nooit vastgelegd, dat er in iedere cluster een kerk open zou blijven, ofschoon dat uit geografisch oogpunt wel te billijken zou zijn. Het dient ten sterkste benadrukt te worden dat de bisschop uiteindelijk beslist en dat het advies dat vóór het eind van het jaar door het bestuur aan de bisschop zal worden voorgelegd geen garantie biedt dat het ook zo zal worden uitgevoerd.

Langzamerhand beginnen bestuur en gebouwencommissie zich te oriënteren op de vervolgstappen na sluiting. Daartoe wordt overlegd met andere parochies die dat proces al voor een groot deel hebben geïmplementeerd. Gerelateerde vragen zoals daar zijn betreffende koren en organisten, alternatief gebruik van gebouwen, overgangperiode tussen onttrekken aan de eredienst en het definitieve afstoten of verkopen, komen dan pas aan de orde.

3.02 *Lamsw. PKC Openbaarheid rapportages gewenst.*

Alle rapportages zijn openbaar. Ze zijn overhandigd aan de bestuursleden van de Parochie, die tevens lid zijn van de PKC's. Iedere PKC afzonderlijk heeft alleen de eigen gegevens ontvangen. De kasbeheerders (Financiële commissie) kunnen beschikken over de jaarrapportages van alle PKC's.

3.03 *Lamsw. PKC Onverantwoorde adviezen /beslissingen*

3.03 *Hulst S. Korf Is het vitaliteitsmodel getoetst?*

De gebouwencommissie en het Pastorale team hebben gewerkt met een door het parochiebestuur goedgekeurd vitaliteitsmodel. Het model is onderwerp van gesprek geweest met vertegenwoordigers van de PKC's in Malpertuus. De gegevens door de PKC's ingebracht, zijn de basis geweest van het uiteindelijke advies. Het is nimmer een interpretatie geweest van de leden van de gebouwencommissie.

3.04 *Boschkap. PKC Samenwerking binnen cluster noodzaak*

3.04 *Hengstdijk PKC Samenwerking binnen cluster noodzaak*

3.04 *Stoppeldijk PKC Samenwerking binnen cluster noodzaak*

3.04 *Hulst PKC geen alternatieven geboden*

3.04 *Kloosterz. PKC Geen liturgische voorzieningen in cluster Zuid*

In het advies is op voorhand geen rekening gehouden met de mogelijkheid van samenwerking binnen een cluster alsmede het zoeken naar alternatieven. Dat was ook niet de opdracht van het bestuur. Gekeken is naar de afzonderlijke parochiekernen met hun financiële en pastorale vitaliteit.

3.05 *Koewacht PKC Voorwaarden stellen voor voortbestaan kerk*

3.05 *Hulst PKC Voorwaarden stellen voor voortbestaan kerk*

De vijf randvoorwaarden die o.a. op de bijeenkomst van 2 juni j.l. zijn verwoord en onderdeel zijn geweest van het vitaliteitsmodel en advies van de gebouwencommissie en pastorale team, kunnen als volgt omschreven worden.

1. Spiritueel voldoende mogelijkheden hebben om een parochiekern te blijven vormen.
2. Financieel het kerkgebouw blijvend zelfstandig te kunnen blijven onderhouden.
3. De PKC moet ook zijn verplichtingen ten aanzien van de bijdragen aan de parochie kunnen voldoen (Nieuwe verdeelsleutel is in ontwikkeling).
4. Overige randvoorwaarden moeten aanwezig zijn om als parochiekerk- of kapel of bedevaartplek te functioneren. Zijn er voldoende pastores, werkgroepen voor liturgie e.d.

5. Er moeten voldoende “gelovigen” zijn die het parochieleven fysiek, financieel en spiritueel ondersteunen. Dit zijn een aantal voorlopige randvoorwaarden . Het bestuur heeft zich daar nog niet over uitgesproken.

3.06 *Koewacht* *PKC* *Begraafplaatsen staan los van het advies ?*

De begraafplaatsen maken geen onderdeel uit van het advies. Indien een kerkgebouw gesloten moet worden en er een (eigen)begraafplaats aanwezig is, dienen uit de (gereserveerde) financiële middelen van de PKC de beheerskosten betaald te worden.

3.07 *Koewacht* *PKC* *Gesprek met Dorpsraad Koewacht vergeten*

Dat klopt dat zijn we vergeten

3.08 *Graauw* *PKC* *Beschikbaar stellen jaarrekeningen van 2012 van alle kernen*

De financiële gegevens 2012 ev. zijn beschikbaar via de kasbeheerders

3.09 *Graauw* *PKC* *Proces na sluiting onduidelijk*

Het proces na sluiting is geen onderdeel van het advies. Feit is dat na sluiting er een verantwoordelijkheid blijft voor de PKC t.a.v. verzekering, veiligheid. Herbestemming is op dit moment nog prematuur omdat er nog geen besluit genomen is door parochiebestuur en het bisdom. De expertise op dit terrein wordt langzamerhand opgebouwd.

3.09 *Graauw* *PKC* *Kan er worden nagedacht over alternatieve bestemming van de Gebouwen?*

Het proces na sluiting is geen onderdeel van het advies. Feit is dat na sluiting er een verantwoordelijkheid blijft voor de PKC t.a.v. verzekering, veiligheid. Herbestemming is op dit moment nog prematuur omdat er nog geen besluit genomen is door parochiebestuur en het bisdom. De expertise op dit terrein wordt langzamerhand opgebouwd.

3.10 *Graauw* *PKC* *Culturele waarde niet meegewogen in het advies.*

De cultuurhistorische waarde is niet meegewogen in het advies. Het bisdom gaat hier ook niet van uit.

3.11 *N-Namen* *PKC* *Kerkgebouw onderhouden door de stichting*

3.11 *N-Namen* *A. de Deckere* *Waarom onttrekken aan de eredienst?*

3.11 *N-Namen* *PKC* *Waarom wordt er besloten over het eigendom van een stichting?*

3.11 *N-Namen* *A. de Deckere* *Waarom wordt er besloten over het eigendom van een stichting?*

Het bisdom kan een gebouw van een stichting niet sluiten, maar wel onttrekken aan de eredienst. In het advies is om die reden de exploitatie van het gebouw niet beoordeeld omdat dit een zaak van de stichting is. Wel is gekeken of de PKC aan de verplichtingen richting parochie kon voldoen.

3.12 *Hulst* *PKC* *Slechte PR gebouwencommissie*

De gebouwencommissie kan zich hierin niet vinden. Alle stappen binnen het goedgekeurde communicatieplan zijn gevolgd.

3.16 *Koewacht* *G.v.d. Sijpt* *Ontwikkelen Lange termijnvisie - ook Financieel*

3.16 *Koewacht* *N. Fierloos* *Is er heroverwging als er planmatig een oplossing komt?*

3.16 *N-Namen* *PKC* *Ontwikkelen aktieplan - Aanvraag gesprek*

3.16 *Kloosterz.* *PKC* *Zorgen over de lage pastorale vitaliteit van Lamswaarde*

3.16 *Koewacht* *PKC* *Cluster-zuid ondervertegenwoordigd, behoud kapelfunctie*

3.16 *Clinge* *PKC* *Zorgen samenwerking cluster Zuid*

3.16 *Koewacht* *Werkgr. Dodenherd.* *Is er heroverwging als er planmatig een oplossing*

- 3.16** *N-Namen Th. van Roeijen Is er heroverwging als er planmatig een oplossing komt?*
 Na het uitgebrachte advies heeft het bestuur de PKC's de gelegenheid gegeven een toekomstvisie of alternatieven te ontwikkelen. Duidelijk voorkeur is uitgesproken voor een samenwerking binnen een cluster. De gelegenheid is geboden om met de gebouwencommissie en het pastorale team een afspraak te maken.
- 3.17** *Hulst A. de Kort Zaterdag en zondagviering in Hulst en Kloosterzande – Voorgangers.*
- 3.17** *N-Namen A. de Deckere Waarom niet meer spreiding van de diensten in Hulst/Kloosterzande.*
 Het bisdom gaat uit van één eucharistieviering per parochiekerk op zondag. Het advies gaat daar niet van uit. Zie ook 1.05.
- 3.18** *Hulst A. de Kort Inzet van koren en dirigenten en organisten.*
- 3.18** *N-Namen A. de Deckere Hoe zetten we koren in na sluiting*
 Naar de inzet van de koren en dirigenten is door de gebouwencommissie niet gekeken. Dat is onderdeel van de besluitvorming van het parochiebestuur.
- 3.20** *Heikant St.Beh.Par. Meest geschikte kerk van hele parochie - Standpunten.*
 Een antwoord hierop door de gebouwencommissie is niet mogelijk. De gebouwencommissie ziet geen aanleiding op grond van de brief haar advies bij stellen.
- 3.21** *Koewacht Werkgr.v.d.Sijpt Samenwerken in clusterverband - Inbreng van Koewacht.*
 De werkgroep heeft inmiddels een toekomstvisie ontwikkeld.
- 3.23** *Lamsw. A. Hendriks Niet respectvol gereageerd naar indieners.*
 Het bestuur kan zich hier niet in vinden.
- 3.24** *Hulst P.van Aart Zijn zaken meegenomen als geografische spreiding en Bereikbaarheid ?*
- 3.24** *Hulst S. Korf* Regionale spreiding/Bereikbaarheid*
 In het advies is geen rekening gehouden met regionale spreiding en/of bereikbaarheid. In de gesprekken met de PKC 's zijn daarover wel suggesties gedaan.
- 3.25** *Koewacht G.v.d.Sijpt Uitkomsten enquêtes*
 De respons op de enquêtes was helaas onvoldoende om er consequenties aan te verbinden.
- 3.26** *Koewacht P. Freijzer Waarom niet een beloofde kerk voor Zuid?*
- 3.26** *Koewacht Els de Caluwé Er is beloofd dat er in cluster Zuid 1 kerk wordt behouden ! De commissie kent deze afspraak niet als onderdeel van het fusiedocument*
- 3.27** *Lamsw. A. v. Leemput De geb.cie is niet onafhankelijk samengesteld.*
- 3.27** *Lamsw. PKC De gebouwencommissie dient onafhankelijk te zijn.*
- 3.27** *Lamsw. A. Hendriks De geb.cie is niet onafhankelijk samengesteld .*
 De commissie is samengesteld door het bestuur, nadat de PKC's in de gelegenheid zijn gesteld leden voor te dragen. Ieder cluster is vertegenwoordigd.

3.28 *N-Namen A. de Deckere* *Waarom geen medegebruik van de basiliek door
Protestante kerk Nederland.*

In het algemeen kan gezegd worden dat elke PKC het gebruik van het kerkgebouw moet optimaliseren met als doel de exploitatielast dragelijk te maken en/of ideële motieven te realiseren.

4. Pastoraal

Het pastorale deel van het advies heeft voor heel wat beroering gezorgd. Dat was ook de bedoeling. De leden van het pastorale team hebben als taak de verschillende parochiekernen een spiegel voor te houden en te zorgen dat mensen 'wakker' worden en gaan ontdekken dat we in een nieuwe situatie zijn terecht gekomen.

De vanzelfsprekendheid die er vanuit het verleden is gegroeid 'De kerk is een onwankelbaar instituut en gebouw, behoort echt tot het verleden. Er kan niet langer geteerd worden op verdiensten vanuit datzelfde verleden. Als wij geloven en geloofsgemeenschap zijn belangrijk vinden, dan is er actie vereist om geloven te bewaren, te behoeden en te behouden voor de generaties na ons. Dat vraagt om keuzes maken, om actie en durven naar onszelf kijken, het vraagt om verandering die ons in staat stelt de ontwikkelingen in kerk en maatschappij aan te gaan.

We willen en kunnen dit alleen verbonden met elkaar doen. De onderlinge verbondenheid tussen gelovigen, parochianen, vrijwillig(st)ers, bestuurders en beroepskrachten is noodzakelijk. We kunnen dit ook niet los doen van de bedding die de katholieke kerk ons geeft, niet los van het beleid van het bisdom waar wij deel van uit maken.

Niemand heeft het pasklare antwoord op de uitdagingen die op ons pad komen, maar samen kunnen we die uitdagingen aan, daar zijn wij van overtuigd. We hebben een hoop kwaliteit, enthousiasme en energie in onze rangen en de bewegingen die dit met zich meebrengt moeten we méér dan inzetten voor de toekomst.

En nog eens, hopelijk ten overvloede, de pastorale scores zeggen niets over de inzet en de kwaliteit van het vele werk verzet door de huidige vrijwillig(st)ers. Het zegt wel iets over de vele gaten die vallen, omdat kernvrijwillig(st)ers vaak zoveel petten ophebben dat ze zowat alles (zelf) moeten doen...

Het zegt iets over de gaten die vallen op het niveau van bestuur, de diaconie, het kinder- en jeugdwerk, werkgroepen liturgie,... Er zijn heel wat pijnpunten als we durven eerlijk naar onszelf kijken en met die pastorale en/of beheersmatige pijnpunten, daar moeten we iets mee, nu en in de toekomst. 'Onze jas past niet meer en er zitten ondertussen zoveel lapjes op, dat de stof opraakt om de gaten te blijven dicht maken, het wordt stilaan wel een heel 'luchtige' jas.'

4.01 *Zijn de ervaringen van de Maristen in het advies meegenomen?*

Er is aan de emeriti (Joop Reurs, Walter Poppe en Noëla Polet) gevraagd om hun inschatting te geven van de pastorale vitaliteit per parochiekern vanuit hun ervaring. Ze kregen hiervoor dezelfde vragen voorgelegd als de (huidige) leden van het pastorale team. Een aantal van hen heeft op deze vragen (in zijn algemeenheid) een summier antwoord gegeven. Deze opmerkingen zijn meegenomen bij het invullen van de scores. Het is in een later gesprek (gebouwencommissie en Pastoraal team) met de emeriti en de paters Maristen duidelijk geworden dat zij zich kunnen vinden in het advies en dit advies ook ondersteunen.

4.04 *Terhole PKC Herbestemmen kerk tot centrale kapel voor HMSZ ?*

Dat streven is een onderdeel van de herbestemming. Zie 3.09.

4.05 *Terhole PKC Devotiekapel in het parochiekantoor*

Een devotiekapel is het overwegen waard in relatie tot het voortbestaan van het kerkhof.

4.06 *Lamsw. A. v. Leemput Waarde/rol van kapel M. ter Eecken?*

St.Janst/ PKC Geef Ter Eecken de kapelfunctie Heikant.

De kapel Maria ter Eecken wordt in het advies aangeduid als bedevaartsplek, maar kan uiteraard ook voor andere functies ingezet worden.

4.08 *Koewacht PKC Belgische Koewacht geen optie*

Op dit moment is de kerk van Belgisch Koewacht inderdaad gesloten. Dat was echter nog niet het geval toen het advies werd neergeschreven. Op dat moment had de kerk van Belgisch Koewacht nog de 'kapel'-functie en was er nog geen sprake van het overgaan tot een volledige sluiting van de kerk.

Overleg blijft belangrijk omdat samenwerking misschien nieuwe inzichten kan geven voor de toekomst.

De keuzes die naburige parochies maken, kunnen een aanzet geven tot het verder uitkristalliseren van de gebouwenproblematiek. Voor de invulling van pastorale nabijheid kan kijken over de parochiegrenzen waardevol zijn.

De achterliggende gedachte is niet het verleggen van de kerkelijke verantwoordelijkheid, wel het bundelen van krachten en uitwisselen van ervaringen en het eventueel 'samen kerken'.

4.09 *Koewacht PKC Kerkradio Lange Akkers, met misintenties*

De kerkradio kan even waardevol blijven, om de lijn met de parochie te behouden en te waarderen.

Wat de misintenties betreft, lijkt het ons op lange termijn belangrijk om alle intenties te blijven lezen, omdat dit een wezenlijk aspect is binnen het parochiegebeuren. De tijdsinvestering hiervan is verwaarloosbaar. Het tijdsprobleem komt pas in beeld wanneer het gaat over meer dan 100 intenties per viering, dan moet er naar een andere vorm gekeken worden.

4.10 *Koewacht PKC Onwetendheid slechte pastorale score*

De invulling van het vitaliteitsmodel door de gebouwencommissie en de invulling van het pastorale deel door de leden van het pastorale team zijn los van elkaar tot stand gekomen. De werkwijze bij beide delen is duidelijk vermeld in het advies dat is uitgebracht. Zowel de gebouwencommissie als het pastorale team hebben het aanbod gedaan de door hen verkregen resultaten te verduidelijken. Van dit aanbod tot verduidelijking is weinig gebruik gemaakt.

4.11 *Hulst J. de Vaan Waarom de bijeenkomst niet openen met gebed?*

De bijeenkomsten georganiseerd door het bestuur zullen voortaan geopend worden met een gebed.

4.12 *Graauw PKC Bisdomvoorschriften gebruik alternatieve ruimte.*

Het bisdom hanteert inderdaad andere normen voor medegebruik van ruimten. Dat wil niet zeggen dat bestuur en gebouwencommissie het er mee eens zijn. We streven juist naar een betere inzet van gebouwen door multifunctioneel te zijn of een plek te vinden in een gebouw of gebouwdeel dat al voor andere functies wordt gebruikt.

De huidige bisdomleiding is nog steeds doende met het opstellen van een duidelijke richtlijn hierover. Zij proberen dit te doen in overleg met de andere bisdomleidingen.

- 4.13 N-Namen PKC Verzoek behoud kapelfunctie.
 4.13 N-Namen N. de Kerf Verzoek behoud kapelfunctie.
 4.13 N-Namen Th. van Roeijen Verzoek behoud kapelfunctie.
 4.13 N-Namen Lit. werkgr. Verzoek behoud kapelfunctie.
 4.13 N-Namen KBO Verzoek behoud kapelfunctie.
 4.13 N-Namen M. Robbrecht Verzoek behoud kapelfunctie.
 4.13 N-Namen Peter Smit Verzoek behoud kapelfunctie.
 4.13 N-Namen Fanfare Scheldestr. Verzoek behoud kapelfunctie.
 4.13 N-Namen St. Beh. H. Joseph Verzoek behoud kapelfunctie.
 4.13 Heikant K. Martinet Toekennen kapelfunctie

De verzoeken om toch het kerkgebouw in te zetten als kapel wijkt af van de afwegingen gemaakt in het vitaliteitsmodel. Het advies wordt niet bijgesteld. Wel bestaat de mogelijkheid een devotiekapel in te richten ter ondersteuning van de kerkhofactiviteiten. De mogelijkheid voor erediensten geldt hier echter niet voor.

- 4.14 Hulst PKC Beklemtoon gastheerschap parochiekerken

Uiteraard zullen de kerken en kapellen zorg moeten dragen voor een goed gastheerschap. Dit vereist overleg op verschillende vlakken. Denk aan liturgisch, misintenties, begrafenissen, enz.

- 4.16 Bl.Hoeve K.v.Geloof Doorzetten advies gebouwencommissie

De ervaring heeft hem geleerd dat nu het moment aangebroken is de voorgenomen plannen ten uitvoer te brengen.

- 4.17 N-Namen Ria Ferket Onttrekken aan de eredienst m.u.v. kermismaandag en uitvaarten.

- 4.17 N-Namen Th. van Roeijen Onttrekken aan de eredienst m.u.v. kermismaandag en uitvaarten.

Wanneer een kerkgebouw aan de eredienst is onttrokken, kunnen er geen erediensten meer in worden gehouden; dus ook geen kermisvieringen. Het pastoresteam denkt aan alternatieve ruimten.

- 4.18 Lamsw. A. v. Leemput Het is nodig te verjongen

- 4.18 Koewacht G.v.d.Sijpt Liturgische vernieuwing is belangrijk-

- 4.18 Koewacht Mej. Otto Huidige vieringen zijn saai !

Wil de katholieke kerk toekomst hebben, is het noodzakelijk de jongeren te winnen voor de kerk. Het is nodig de liturgie hiervoor aan te passen. Een ander denken over kerk, eucharistieviering of viering in het algemeen, het gebruik van het kerkgebouw of een alternatieve ruimte is een must.

De bal ligt bij de PKC's . Steeds meer is eigen initiatief nodig.

- 4.21 Hulst J. de Kort Waarom de eucharistievieringen niet spreiden over het weekeinde?

Zie 3.17 en 1.05

- 4.22 Hulst J. de Kort Waarom worden Pastoraal werkers niet genoemd in het advies.

Vanuit de bisdomleiding is een duidelijke verschuiving merkbaar in de invulling van de functie van pastorale werk(st)ers. De pastores hebben zelf geen invloed op deze verschuiving. Deze wijzigingen hebben echter wel effect op de invulling van het

takenpakket van de leden van het pastorale team. De leden van het pastorale team vinden het een uitdaging om binnen de lijnen die het bisdom uitzet, met parochianen op zoek te gaan naar nieuwe vormen van kerk zijn.

4.23 Hulst J. de Kort *Waarom worden er niet verschillende kerkbeelden in kaart gebracht?*

De gebouwencommissie heeft conform het vitaliteitsmodel gewerkt. De pastores zijn zich aan het voorbereiden op de toekomst, waarin sprake is van een andere kijk op de kerk als ontmoetingsruimten. Dit vraagt om andere kerkbeelden.

4.24 Koewacht Hr. Otto *De jeugd vraagt zich af wat er zich in de kerkgemeenschap afspeelt.*

Zoals gesteld in 4.18 is er nog veel te doen om de jongeren aan de kerk te binden. De PK speelt hierin ondersteund door de pastores een belangrijke rol. Het is niet meer de pastoor die alles regelt. Veel zal afhangen van de vitaliteit van de PKC's in deze.

4.25 Lamsw. PKC *Niet gelijke beoordeling uit het vitaliteitsmodel.*

Alle parochiekernen zijn aan de hand van de zelfde vragen pastoraal bekeken. Dit is onafhankelijk van de uitkomst van het vitaliteitsmodel van de gebouwencommissie gebeurd, de uitkomsten van het vitaliteitsmodel waren het pastorale team op dat moment niet bekend. Er is gekeken naar de huidige situatie, de plussen en de minnen van een bepaalde kern op dit moment. Er is aan iedere vraag door de leden van het pastorale team een cijfer (van 1 tot 5) toegekend.

Laatste stand van zaken in de gebouwenterminologie vanuit het bisdom:

PAROCHIEKERK:

Een kerk waar het volledige liturgische leven van een parochiegemeenschap zich afspeelt, een leven dat vooral ook spreekt uit de zondagse viering van de eucharistie.

ANDERE KERKEN:

(niet onttrokken aan de eredienst)

Kerken waar zoveel mogelijk gevierd wordt. Oa. ook huwelijken, uitvaarten, dopen, weekvieringen. Indien de middelen dit toestaan, 'anders-soortig' vieren op zondag.

DEVOTIEKAPEL:

De mogelijkheid bieden aan mensen om plaatselijk een kaarsje aan te steken en biddend even stil te staan.

BEDEVAARTSKAPEL:

Eucharistie op wekdagen, verering van Maria,....

5. Financieel

Het opmaken en invullen van het vitaliteitsmodel is een nauwkeurig proces geweest, stapsgewijs en met goedkeuring door het Bestuur. Alle stappen die in het goedgekeurde PR plan zijn opgenomen zijn gevolgd.

Steeds heeft er ook een terugkoppeling op de juistheid van de gegevens met de parochiekerncommissies plaats gevonden. De aangeleverde gegevens zijn in beginsel ontleend aan de jaarrekeningen 2011, het jaar voor de fusie toen iedere parochiegemeenschap nog zelfstandig was.

Iedereen moet zich realiseren dat de financiële en niet- financiële gegevens verstrekt zijn door de parochiekernen zelf. De gebouwencommissie heeft geen enkel getal of gegeven op

eigen gezag ingevuld. Dat de terugkoppeling met de parochiekerncommissies belangrijk was, is gebleken uit het wijzigen van eerder verstrekte gegevens.

Het moge duidelijk zijn dat de financiële gegevens een hoge prioriteit bij de besluitvorming hebben gehad. Dat is ook begrijpelijk en noodzakelijk. Niemand is in staat een gebouw te onderhouden zonder voldoende middelen. Nu niet en in de toekomst zeker niet. Als de parochianen bereid zijn structureel meer aan het onderhoud van de eigen kerk mee te betalen zal dat betekenen dat iedere PKC meer armslag voor onderhoud, exploitatie en het ontwikkelen van andere activiteiten krijgt.

5.01 *Graauw PKC Niet door het bisdom goedgekeurde jaarrekeningen?*

Het vitaliteitsmodel is opgezet met cijfers die door de oorspronkelijke parochiebesturen van voor de fusie zijn vastgesteld en opgestuurd naar het Bisdom. Bij het invullen van de cijfergegevens is in een bespreking met iedere PKC nagegaan of deze cijfers correct waren.

5.02 *Graauw PKC Er is uitsluitend naar de financiën gekeken*

5.02 *Hulst PKC Er is met name financieel gekeken*

Het vitaliteitsmodel staat vol met ander cijfermateriaal. Veelal zijn het financiële gegevens of gegevens betreffende hoeveelheden vrijwilligers, leeftijd, hoeveel; dopen, huwelijken enz.

Conform de door het parochiebestuur, waarvan iedere PKC lid is of lid van kan zijn, goedgekeurde opdracht, hebben de financiële gegevens een hoge prioriteit gekregen. In de eindbeoordeling was het oordeel van het pastorale team echter zwaarwegend

5.03 *Lamsw. PKC Waar is ons eigen vermogen gebleven?*

5.03 *Lamsw. PKC Er is meer vermogen dan er in het rapport staat !*

5.03 *Lamsw. PKC Twijfel hoogte eigen vermogen; waarde landbouwgrond.*

5.03 *Lamsw. A.v.Leemput De PKC heeft nog een grote vis. (Lees: landerijen)*

5.03 *Lamsw. A. Hendriks Waar is ons eigen vermogen gebleven?*

De discussie over het totale vermogen wordt in en met de PKC zelf gevoerd. De waarde-toekenning van de grond en het activeren van groot onderhoud zijn de belangrijkste onderdelen daarvan. Die discussie is inmiddels afgerond.

5.04 *Graauw PKC Exploitatie 2012 van de parochie HMSdZ*

5.05 *Graauw PKC Meerjarenbegroting opstellen*

In het vitaliteitsmodel zijn de gegevens van 2011 gebruikt. Voor de totale exploitatie van H.MSDZ van 2012 verwijzen we naar de financiële commissie. (kasbeheerders) die over alle cijfers beschikken.

5.06 *N-Namen PKC Minder diensten, daarmee lagere huur en afdracht*

5.06 *Hulst S. Korf Afdracht aan parochie bij kapelfunctie?*

Dit is een zeer lastige kwestie. Hier is voorlopig nog geen uitspraak over te doen. Dat het afnemen van minder diensten consequenties heeft voor de afdracht aan de parochie is duidelijk. Helemaal nog niet duidelijk is of de lasten in zijn geheel of bijna in zijn geheel ten laste van de overblijvende PKC's met een kerkgebouw en/of kapel komen.

Personeelskosten zijn een groot onderdeel van de totale begroting. De inzet van pastores geldt voor ieder lid van de parochie en moet dus ook gezamenlijk gedragen worden. Het maken van een nieuwe verdeelsleutel is noodzakelijk en zal dat inzicht moeten verschaffen.

5.07 *N-Namen* *PKC* *Financiële situatie normaliseren*

De commissie weet niet precies wat hiermee bedoeld wordt. De stichting draagt zorg voor het kerkgebouw. Het gebouw is dus in zijn geheel buiten de beoordeling van het advies gehouden. De beoordeling van de PK Nieuw- Namen betref alleen de mogelijkheid de afdrachten aan de parochie te voldoen alsmede de pastorale vitaliteit .

5.09 *Koewacht* *J. Smet.* *Negatief beeld van de financiering in de toekomst er blijft niets over.*

Het is inderdaad een negatief financieel beeld. Om in zijn geheel als parochie te overleven zijn draconische maatregelen zoals het sluiten van gebouwen noodzakelijk.

5.10 *Koewacht* *G.v.d.Sijpt* *Wat gebeurt er met de inventaris*

5.10 *N-Namen* *P.de Deckere* *Wat gebeurt er met de inventaris na sluiting van een kerkgebouw?*

Volgens voorschriften van het bisdom mogen de liturgische voorwerpen niet verkocht worden. De rest van de inventaris is na sluiting te verkopen.

5.11 *Koewacht* *P. Freijzer* *Waarom geïnvesteerd in Kruisweg?*

Dat is een besluit van de PKC Koewacht

5.12 *Koewacht* *P. Freijzer* *Waarom fin.afdracht aan bisdom?*

5.12 *Koewacht* *L.v.d.Maaten* *Bisdom heeft geld nodig.*

De organisatie in Breda wordt betaald uit de bijdragen van de parochies. Iedere parochie staat een deel van haar inkomsten af aan de kerkorganisatie van het bisdom. Hiervan worden de personeels- administratie, en opleidingskosten betaald. Deze maatregel is opgelegd. Misschien niet leuk, maar wel begrijpelijk.

5.14 *Lamsw.* *A. v. Leemput* *Wordt er nog Kerkbalans gehouden na sluiting?*

Na sluiting van een kerkgebouw wordt er wel een Kerkbalans gehouden. De parochiekernen en haar leden bestaan immers nog steeds. Dat de kerkbalans hierdoor waarschijnlijk minder gaat opbrengen is voor iedereen een grote zorg.

6. Subsidies

De PKC's hebben wellicht in het recente verleden subsidies ontvangen van gemeente, provincie, rijksdienst voor het cultureel erfgoed en/of Europese subsidie of anderszins. Elke vorm van subsidie is -door de subsidiegever- onder voorwaarden verstrekt. Deze voorwaarden zijn in de meeste gevallen verwoord in de beschikking. Een algemene uitspraak is niet mogelijk. Per subsidie is het nodig te kijken of en wanneer er sprake kan zijn van teruggave van verstrekte subsidies door de parochie H.MSdZ bij het sluiten van kerken.

Alleen als voorbeeld; wanneer één van de voorwaarden is, het openstellen van het gebouw voor bezoekers gedurende 5 jaar na vaststelling van de subsidie, dan staat dit los van het onttrekken aan de eredienst. Dit laatste speelt pas bij verkoop aan derden met een kettingbeding (voorwaarde van het bisdom) of misschien wel sloop. Het kan dus voorkomen dat een gebouw open gesteld wordt voor toeristen e.d., maar niet meer gebruikt wordt voor de erediensten.

Voor legaten en erfenissen geldt in zijn algemeenheid dat een notariële acte uitwijst onder welke voorwaarden het legaat/de erfenis gesteld/verkregen is. Per geval dient het bestuur

te bekijken waarvan sprake is, uiteraard alleen wanneer dit wenselijk is. De juridische afdeling van het bisdom kan het bestuur daarin bijstaan.

- 6.01 *Lamsw. PKC Risico terugbetaling subsidies bij sluiting.*
Als niet voldaan wordt aan de voorwaarden van de subsidieverlener zal het toegekende bedrag teruggevorderd worden. Voorwaarden kunnen bijv. zijn de tijd dat een kerkgebouw toegankelijk voor het publiek moet zijn.
- 6.02 *Koewacht PKC Vertrouwen op subsidies van Gemeente Terneuzen.*
We hebben daar geen ervaring mee. We kennen de BRIM-subsidie en de subsidies die door sommige PKC's in het kader van Europa ontvangen zijn. Een algemeen motto zou dienen te zijn: "reken je niet rijk met subsidies!"
- 6.03 *N-Namen PKC Onderzoek doen naar de ontvangen legaten*
Iedere PKC heeft een opgave gedaan van het bezit aan legaten. Deze gegevens zijn dus bekend en zijn onderdeel van het vermogen. In het algemeen kan gezegd worden dat legaten bedoeld zijn voor het opdragen van H. Missen. In een enkel geval is er expliciet gestort voor het onderhoud van een kerkgebouw.
Het laten lezen van H.Missen voor de nabestaanden kan in ieder kerkgebouw plaatsvinden en is onafhankelijk van een PK. Als een kerkgebouw gesloten wordt kan de verplichting van het lezen van een H.Mis in een ander kerkgebouw van de parochie plaatsvinden.
In de administratie van Breda zijn alle legaten geadministreerd. Voor het kennen van de juiste voorwaarde moet ieder legaat op zijn juridische merites beoordeeld worden.

7. Onderhoud

De kosten voor onderhoud van een kerkgebouw drukken na de post personeel het zwaarst op de begroting van een PKC. Om een kerk langdurig in goede staat te houden is een gedegen lange termijn onderhoudsplan noodzakelijk en dit zal deel moeten uitmaken van het gebouwenplan van de parochie HMSdZ.

De correcte uitvoering van het onderhoudsplan en de jaarlijkse rapportage van de Monumentenwacht moeten een duurzame instandhouding van de resterende kerkgebouwen waarborgen.

Uitstel van noodzakelijk onderhoud, zoals het op hoogte herstellen van dakbedekking, afwatering en schilderwerkzaamheden, zal leiden tot grotere uitgaven in de toekomst en inhalen van achterstallig onderhoud vergt een projectmatige aanpak met investeringen die vaak zelfstandig niet meer te dragen zijn.

De analyses van de Brinck-groep, in opdracht van het bisdom, leggen dit aspect gevoelig bloot. Eigen inschattingen van onderhoudskosten zijn dikwijls veel te optimistisch en onrealistisch. De onderhoudswerkzaamheden aan een monument zijn aan strikte regels gebonden en daarmee zijn de kosten aanzienlijk hoger dan voor traditioneel onderhoud van een gebouw. In dat kader moeten de bedragen uit de analyses van de Brinckgroep worden gezien.

Om een correct vergelijk te kunnen maken tussen de onderhoudskosten, lees instandhoudingsbehoeften, van de kerken in onze regio, heeft de gebouwen-commissie op voorspraak van de heer v.d. Linden van de afdeling bouwzaken van het bisdom, in beginsel

de bedragen uit de analyses van de Brinckgroep in het vitaliteitsmodel gehanteerd. Wanneer deze bedragen onrealistisch hoog gevonden worden, dan geldt dit voor alle kerkgebouwen in de regio.

7.01 Koewacht P. Freijzer *Wie onderhoudt het gebouw na sluiting en voor verkoop?*
7.01 Lamsw. PKC *Noodzaak van onderhoudsplannen?*

Na de sluiting van een kerkgebouw is de PKC verplicht het gebouw te onderhouden. Denk aan verzekeren, wind- en waterdicht houden, voorkomen van vernielingen enz. Voor de verkoop van de gebouwen maakt het bestuur een masterplan waarbij verschillende partijen betrokken zijn, zoals het Bisdom voor de legitimatie en de uiteindelijke goedkeuring; het parochiebestuur en de gemeente Hulst. Er zijn verschillende partijen in de markt die zich aanbieden voor bemiddeling en het maken van plannen. Dat is erg duur en het bisdom denkt zelf ook een ruime expertise in huis te hebben. Het is op dit moment, nu er nog geen definitief besluit ligt, te vroeg om daar verdere uitspraken over te doen en stappen voor te ondernemen.

7.02 Koewacht PKC *Geringe onderhoudsbehoefte*
7.02 Heikant K. Martinet *Te hoog gestelde onderhoudsbehoefte.*

Het vaststellen van de onderhoudsbehoefte is afhankelijk van de staat waarin het gebouw zich bevindt. Omdat het vaststellen daarvan zo moeilijk is, wordt vaak gebruik gemaakt van een formule bijv. 0,5% van de verzekerde waarde. Dat geeft een gemiddelde aan de te verwachte onderhoudskosten. Uit de losse pols geschatte kosten worden meestal te laag ingeschat. Op advies van het Bisdom is besloten gebruik te maken van de cijfers van de Brinckgroep.

7.03 Heikant St.Beh.Par. *Herstel Glas in loodraam.*

Als er voldoende gereserveerde middelen zijn kan een glas-in loodraam, na het verkrijgen van een machtiging door het bisdom, vervangen worden. Overigens ligt er een besluit van het parochiebestuur geen ingrijpende investeringen te doen, voordat er een besluit over het voortbestaan van het kerkgebouw genomen is.